

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți

Facultatea de Litere

Catedra de slavistică

Curriculum disciplinei

„ISTORIA LIMBII”

Bălți, 2017

Curriculum

a fost discutat în ședința Catedrei de slavistică

Procesul-verbal nr. 10 din 03.05.17

Șeful Catedrei, conf. univ., dr. _____ Elena Sirota

Curriculum

a fost aprobat în ședința Consiliului Facultății de Litere

Procesul-verbal nr. 12 din 21.06.17

Decanul facultății, conf. univ., dr. _____ Lilia Trinca

FIȘA DISCIPLINEI ISTORIA LIMBII

Codul cursului în programul de studii: S1.A.05.135.S1.A.05.136.

Domeniul științific la care se referă cursul:

Facultatea/catedra responsabilă de curs: Catedra de slavistică.

Număr de credite ECTS: 4.

Anul și semestrul în care se predă cursul: Anul III, semestrul V.

Titular de curs: conferențiar, dr. M. Tunitcaia.

Descriere succintă a corelării / integrării cursului cu / în programul de studii:

Курс історії української літературної мови вивчає загальні процеси становлення і розвитку літературної мови на різних її етапах, вироблення її норм, дає опорні відомості про функціональні стилі літературної мови. Дає змогу студентам усвідомити виділення східних слов'ян у процесі етнічної диференціації слов'янства й дроблення слов'янської мовної єдності. Курс розкриває спільність походження східнослов'янських мов та їхні тісні зв'язки в історичному розвитку. Визначальним для вивчення курсу історії української літературної мови є положення про різні шляхи утворення сучасних національних і культурних цінностей, визначення ролі мови як загальнонаціонального знаряддя спілкування. Треба приділити особливу увагу тим питанням, які мають важливе практичне значення при викладанні української мови в гімназійній та ліцейській ланках, методам і прийомам реалізації відповідного програмного матеріалу в практичній роботі вчителя-словесника. Курс повинен виховувати у студентів любов до рідного слова. Студенти мають уявлення про основні розділи в історії української мови, про стан формування та розвитку національних мов, про походження мов світу. Розуміють теоретичні засади мовознавчої науки, уміють витлумачувати визначальні явища фонетики, лексикології, граматики. Студент має знати основні теоретичні положення з усіх розділів історії української літературної мови, спиратися на діалектні риси народної мови, бути обізнаним з курсом «Вступ до мовознавства», в якому приділено значну увагу різним класифікаціям мов світу, у тому числі і генеалогічній. Мета курсу – сформулювати уявлення про історичні етапи розвитку мови, уміти оцінювати головні явища кожної епохи. Необхідно вивчати загальні процеси розвитку, вдосконалення, збагачення української мови та вироблення її стилів, фонетичних, граматичних, лексичних та правописних норм протягом усього її історичного періоду. Обов'язковим у цьому курсі є знання літературної спадщини письменників, яким належить провідна роль у створенні й закріпленні в усіх сферах людської практики літературної мови на народній основі. Завдання полягає в тому, щоб наблизити теоретичні основи історії української мови до курсу сучасної мови. Студенти повинні набути знань про всі попередні історичні зміни в українській мові, зумовлені змінами історичними та соціальними, контактуванням з іншими слов'янськими мовами, виробити навички об'єктивної оцінки мовних фактів, а також дати знання про становлення і розвиток лексичних, правописних і граматичних норм української мови.

- Лекції супроводжуються практичними заняттями: читання і лінгвістичний аналіз давньоруських і староукраїнських текстів різних періодів і діалектних записів, виконання різних вправ, перевірка домашніх завдань, повторювання пройденого матеріалу тощо. Студент має бути обізнаним з мовними особливостями літературних творів минулого, структурою, стилістикою та їх жанрами, навчитися визначати специфіку літературних мов аналізованих періодів. Вивчати загальні процеси розвитку, вдосконалення, збагачення української літературної мови та вироблення її стилів, фонетичних, граматичних, лексичних та правописних норм протягом усього її історичного існування – творчо підходити до змісту

предмета, ознайомлюючи студентів з мовними особливостями літературних творів минулого у структурному, стилістичному та жанровому планах

Пізнавальні – дати студентам знання про історію походження української мови, виникнення і формування літературної мови, а також уявлення про закономірності та основні тенденції її розвитку

Практичні – вчити визначати специфіку літературних мов аналізованих періодів, стильові особливості української літературної мови на різних історичних етапах її розвитку

- **Competențe dezvoltate în cadrul cursului:**

A) на рівні знання й розуміння *Студенти повинні знати:*

теоретико-методологічні засади курсу історії української літературної мови;

принципи і критерії періодизації історії української літературної мови;

основні джерела історії української мови;

концепції вчених щодо походження української мови;

основні наукові праці вітчизняних та зарубіжних лінгвістів з історії української літературно

історію походження української літературної мови;

періодизацію історії української літературної мови, її види;

виникнення і формування літературної мови на різних історичних етапах;

закономірності та основні тенденції її розвитку;

визначати місце та роль письменників науковців і культурних діячів у становленні і розвитку літературної мови;

висловлювати власні думки з приводу тих чи інших проблем розвитку мови, спираючись на погляди вчених різних мовознавчих шкіл; Історичні зв'язки української літературної мови з іншими слов'янськими літературними мовами (білоруською, російською, польською).

Роль білоруської, російської і польської мов у розвитку української літературної мови. Вплив старослов'янської мови на розвиток української літературної мови (загальний огляд).

Б)Студенти повинні вміти:

критично аналізувати й оцінювати наукові праці вчених з історії української літературної мови, концепції та гіпотези щодо походження та розвитку української мови, становище української мови на різних її етапах розвитку. Розмежовувати терміни *писемна мова, писемно-літературна мова, літературна мова, народна(етнічна) мова.*

Розмежувати поняття *літературна мова, мова художньої літератури, загальнонародна мова, діалектна мова*

аналізувати мову писемних пам'яток різних періодів.

В) На рівні інтеграції:

Усвідомлення не тільки лінгвістичного, але й загальнофілософського значення мови в житті людини . Уміння застосувати набуті знання й навички з курсу під час педагогічної практики Студент має бути обізнаним з мовними особливостями літературних творів минулого, структурою, стилістикою та їх жанрами, навчитися визначати специфіку літературних мов аналізованих періодів.

Аналізувати й встановлювати діахронні й синхронні зв'язки та взаємодію мовних одиниць різних рівнів, розуміти й знаходити міжтекстові зв'язки, виявляти їх роль в організації художнього тексту; використовувати лінгвістичний та літературознавчий підходи під час комплексного аналізу художнього тексту;

виявляти взаємозв'язок аналізованого тексту з творами української та світової літератури

Finalități de studii realizate la finele cursului:

Competențe profesionale:

CP1 – опанувати фундаментальні знання з теорії філології та педагогіки й використовувати набуті знання в царині професійної комунікації

CP2 – Розробляти й запроваджувати провідні принципи науково- дослідницького підходу до особливостей філологічних явищ , застосовуючи інноваційні концепції та творчий підхід.

CP2.1- Встановлювати різні підходи до філологічних досліджень.

CP2.2-Визначати й застосовувати дослідницький підхід до лінгвістичних явищ з погляду педагогіки.

CP3.3-Узагальнювати лінгвістичні явища з різних точок зору: аналізу/синтезу, синхронії/діахронії, міжкультурних та міждисциплінарних зв'язків.

CP6 - Виявляти й описувати принципи, теорії й методи організації вивчення лінгвістичних та літературознавчих проблем в різних соціальних й гуманітарних галузях з метою культурної ідентичності.

Competențe transversale

CT1 – Використовувати в різних ситуаціях навчально-виховної діяльності принципи, норми та цінності професійної етики. Поважати норми деонтології в різних видах професійної діяльності.

CT2 Розподіляти ролі й відповідальність під час роботи в групах й застосовувати техніки міжособистісної комунікації

CT3 – Визначати шляхи індивідуального навчання : визначати цілі навчання , враховуючи навчально-дослідницькі інформації, участь у дослідних національних та інтернаціональних проектах із удосконалення професійних компетенцій особистості.

Pre-rechizite:

З метою формування професійних компетенцій широко впроваджуються інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення традиційного педагогічного процесу:

- 1) метод проблемного навчання, що реалізується через систему прийомів: постановка проблемного питання (завдання), створення проблемної ситуації та її аналіз, висловлення припущень, встановлення зв'язків між явищами, аналіз, зіставлення їх і перевірка доказів, формування висновків, узагальнень; метод програмованого навчання;
- 2) комп'ютеризація теоретичного і практичного матеріалу;
- 3) частково-пошуковий метод (висловлення припущень, добір доказів, формування висновків); викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють студенти під його керівництвом;
- 4) дослідницький метод (стимулювання творчої діяльності студентів, формування умінь самостійно набувати знання, досліджувати етимологію слова, робити висновки, застосовувати набуті знання на практиці);
- 5) метод лінгвістичного коментаря, метод програмованого навчання; пояснювально-ілюстративний метод (демонстрація пам'яток різних періодів історії мови.

Teme de bază:

Предмет, завдання і значення курсу історії української мови. Зв'язок його з іншими науковими дисциплінами, зокрема з історичною граматиною.

Українська мова в колі слов'янських. Українська літературна мова як одна з найдавніших форм культури українського народу.

Джерела вивчення історії української літературної мови.

Гіпотези походження української мови.

Поняття про норми української літературної мови. Їх формування на різних етапах ІУМ. Періодизація історії української літературної мови. Питання про початок письменності у східних слов'ян.

Сфера поширення старослов'янської мови в Давній Русі.
Мова ділових пам'яток Київської Русі.
Мовно-стильові особливості світських оригінальних пам'яток Київської Русі.
Доля населення України під владою Литви та Польщі. Літературна “руська” мова в Литовській державі.
Мова українських грамот XIV-XVI століть.
Сфери вживання слов'яно-руської мови. Спроби перекладу церковних книг “простою мовою” /Пересопницьке євангеліє/.
Піднесення української книжності та літературної мови в Україні періоду XVI – першої половини XVII століть.
Поява, розвиток і поширення друкарства. Діяльність І.Федорова.
Мовно-стильові особливості полемічної літератури. Мова і стиль І.Вишенського.
Києво-Могилянська академія – найважливіший осередок освіти, давньої української мови та літератури.
Сфери вживання української народно-розмовної мови кінця XVI-XVII ст. Мовні засоби дум, історичних пісень, інтермедій до шкільних драм.
Мовні особливості ділової мови та історико-мемуарної прози XVIII ст.
Перші граматичні праці XVI-XVII ст. /граматики М.Старицького, І.Ужевича/.
Спроби лексикографічної нормалізації української мови в XVI-XVII ст.
Мовні засоби барокової поезії. Творчість І.Величковського.
Специфічні умови й суперечливий характер розвитку літературної мови у другій половині XVIII ст.
Відображення теорії “трьох штилів” М.В.Ломоносова в творчості І.Некрасевича, Г.Сковороди.
Два типи давньої української літературної мови в XIV – першій половині XVIII ст.
Стилістична строкатість української літературної мови в XVII-XVIII ст. Мова релігійно-моралізаторської літератури.
Формування національної літературної мови, побудованої на живомовній загальнонародній основі XIX ст.
Народномовна основа творів І.П.Котляревського. Роль Котляревського у становленні нової української літературної мови.
Розвиток української літературної мови від Котляревського до Шевченка. Спроби створення “серйозного” стилю.
Правописні системи української мови.
Перші спроби української публіцистики.
Мовні засоби поетів-романтиків кінця XVIII - початку XIX ст.
Розвиток філологічної думки у XIX ст. (“Грамматика малоросійського наречія” О.Павловського).
Особливості розвитку літературної мови в XIX ст. в Західній Україні.
Основні лексикографічні праці XIX – поч. XX ст.
Роль Т.Г.Шевченка в історії української літературної мови.
Стилістичне багатство мови Т.Г.Шевченка.
Роль М.Коцюбинського, Л.Українки, І.Франка в розвитку української літературної мови.
Історичні умови розвитку української літературної мови кінця XIX – поч. XX ст.
Епохальні зміни в розвитку літературної мови за період здійснення державної самостійності України.
Мовні контакти між українською літературною мовою та літературними мовами інших народів у різні періоди

Strategii de predare-învățare:
Види навчальної й навчально-дослідної діяльності:
лабораторні заняття;

реферування статей й розділів монографій;
повідомлення в навчальній аудиторії;
порівняльна характеристика приголосних та голосних української та румунської мов;
Складання таблиць, алгоритмів під час вивчення лексикології й фонетики/фонології,
класифікацій звуків української в порівнянні з державною мовою.;
написання мікродосліджень з однієї із запропонованих тем у межах робочих груп.
Перелічені види діяльності сприятимуть підвищенню рівня самостійності студентів й
оптимізувати процес навчання.

Strategii de evaluare:

Система оцінювання включає поточний та підсумковий контроль.
Поточний контроль проводиться під час лабораторних занять на різних етапах. Його мета –
оперативно впливати на якість аудиторної та самостійної роботи студента протягом усього
семестру. З курсу передбачено контрольні роботи, тести і диктанти з граматичним завданням,
реферати з тем, складання алгоритмів. Поточний контроль здійснюється шляхом усного
опитування, контрольних робіт, колоквиумів, тестів. Іспит включає практичний аналіз тексту та
тест Підсумкове оцінювання здійснюється по закінченні курсу. Педагогічний контроль
здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і
системності, всебічності та професійної спрямованості контролю.
Використовуються такі методи контролю (усного, письмового), які мають сприяти підвищенню
мотивації студентів-майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності. Відповідно до
специфіки фахової підготовки перевага надається методу контрольних запитань, тестуванню,
виступам з доповідями, підготовці рефератів, проектів і презентацій.

Bibliografie

Obligatorie:

1. Бабич Н. Історія української літературної мови: Практикум. – Л., 1993. – 205 с.
2. Бевзенко С.П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови:
Навчальний посібник.-К.: Вища школа, 1991.-231 с.
3. Білодід І. Києво-Могилянська академія і розвиток східнослов'янських літературних
мов у ХУІ-ХУІІІ ст.-К., 1973.
4. Гнатюк Л. То якою ж мовою писав Григорій Сковорода?//Дивослово.-2006.-№3.-С.44
5. Державна програма розвитку української та інших національних мов на
Україні//УМЛШ.-1991.-№6.
6. Задорожний В. Як треба читати тексти кирилівського письма//Диво слово.-2004.-№2.
7. Закон про мови в УРСР. – К., 1991
8. Києво-Могилянська академія ХУІ-ХУІІІ ст. в іменах.-К., 2001.
9. Коломієць Н.П. Семантико-стилістичні функції фразеологічних синонімів у поезіях
Т.Шевченка//Мовознавство.-1992.-№2.
10. Матвієнко А. Пересопницьке Євангеліє — видатна пам'ятка українського відродження
ХУІ ст.-Дивослово.-№ 5.-2004.
11. Мацько Л., Христенко В. Історія української літературної мови // Диво слово. - №10. –
2002. – С. 53-60
12. Русанівський В. Історія української літературної мови.-К., 2001.

Optională:

- 1.Миронова Г.М. Енеїда Котляревського як джерело лінгвокраїнознавчих
відомостей//УМЛШ.-1989.-№7.

- 2.Наконечний Н.Ф. Квітка-Основ'яненко і розвиток національної літературної мови//Мовознавство.-1990.-№4.-с.63-69.
- 3.Німчук В. Початки літературних мов Київської Русі // Мовознавство. - №2. – 1982. – С. 32-35
- 4.Огієнко І. Історія української літературної мови.-К., 1995.
- 5.Панько Т.І. До проблеми формування уніфікації української мови//Мовознавство.-1990.-№1.-С.8-17.
- 6.Передрієнко В. Формування української літературної мови ХУІІІ ст.(на народній основі).-К., 1979.
- 7.Пилинський М.М. Із спостереження над мовою і стилем «Енеїди» І.П.Котляревського//Мовознавство.-1988.-№5.-С.25.
- 8.Півторак Г.П. Державна мова у Великому князівстві литовському і проблема розмежування українських і білоруських писемних пам'яток//Мовознавство.- 2005.-№3-4.
- 9.Русанівський В. Історична лексика в поезії Т.Шевченка//Мовознавство.-1991.- №4.

Şeful Catedrei de slavistică,
Conf. univ. dr., Elena Sirota

Titularul cursului,
Conferenţiar, dr.Tunitcaia

Catedra: **Catedra de slavistică**

Domeniul general de studiu: **14 Științe ale Educației**

Domeniul de formare profesională la ciclul I/II: **141 Educație și formarea profesorilor**

Specialitatea: **141.08 Limbi și literaturi și**

141.09 Limbi moderne

Specializarea: **141.08.03 Limba și literatura ucraineană și 141.09.04 Limba engleză**

Administrarea unității de curs: **ISTORIA LIMBII**

Codul unității de curs	Credite ECTS	Total ore	Repartizarea orelor				Forma de evaluare	Limba de predare
			Prel.	Sem.	Lab.	L. ind.		
S1.05.A.135	4	120	30	14	16	60	Ex	ucraineană

Statutul: **Disciplină obligatorie**

Informații referitor la cadrele didactice:

Numele, prenumele titularului cursului: Marina TUNIȚCAIA

Titlul și gradul științific: doctor în pedagogie, conferențiar

Studiile: Бельцький державний педагогічний інститут, філологічний факультет (1962-1967); канд. пед. наук (дисертацію захищено в м. Москва, Акад. пед. наук після 3-х років очної аспірантури (1978), звання доцента в 1981р. м. Москва.; 1983-1990 – зав. кафедри методики викладання російської мови; 1992 р. – конференціар кафедри української мови та літератури, славістики.

Informații care reflectă competențele titularului cursului: «Сучасна українська мова(всі розділи)», « Вступ до мовознавства»,» Загальне мовознавство» , «Методика викладання української мови»,» Лінгвістика тексту»,» Історія української літературної мови. Специалізація:Лінгводидактика в доуніверситетських навчальних закладах; стилістичні особливості творів художньої літератури українських письменників.

Localizarea și informațiile de contact (biroul, nr. de telefon, adresa e-mail): кафедра славістики, корпус 3, ауд. 326, тел. 0231 52436, e- mail: rem.tuni@yandex.ru

Orele de consultații: среда, 14.10 – 15.30

Calendarul cursului

№	Тематика лекційних занять та розподіл за годинами	Години
1.	Предмет, завдання і значення курсу історії української літературної мови.Зв'язок курсу з іншими науковими дисциплінами.Зміст поняття “літературна мова” на різних етапах розвитку мови.Українська літературна мова в її відношенні до української загальнонародної мови, її місцевих діалектів та інших її відгалужень на різних історичних етапах розвитку.Основні джерела вивчення історії української літературної мови.	2
2.	.Дискусійні питання періодизації..Критерії періодизації.Питання про історичну спадщину і про походження української мови.Роль художньої літератури у розвитку літературної мови, формуванні її норм. Питання про походження письма у східних слов'ян.	2
3.	IX-XI ст.(протоукраїнський період), середина XI — кінець XIV ст.(давньоукраїнський період), початок XV — середина XVI ст.(ранньосередньоукраїнський період) ,кінець XVI — початок XVIII ст.(середньоукраїнський період), XVIII ст.(пізньосередньоукраїнський період)	2
4.	.Фольклорні джерела мови “Слово о полку Ігоревім”.Лексика “Слово о полку Ігоревім”. Тропи і фігури у “Слові о полку Ігоревім”	2
5.	.Історична доля українських земель після розпаду Київської Русі.Два варіанти української літературної мови XIV- XVI ст. Ділове українське письмо..Мова українських грамот. Функція церковнослов'янської мови.	2
6.	.Слов'янська, проста літературні мови і розмовна народна мова, їх взаємозв'язок і взаємодія..Роль ділового і наукового жанрів. Переклади богослужбних книг простою мовою. .Мова українських літописів XVII ст. .Жива мова городських і ратушних книг.	2
7.	Початки і розвиток друкарства в Україні. Львівське братство. Острозька академія.Києво-Могилянська академія як центр освіти, культури, духовності, українського народу..Мовотворча діяльність Феофана Прокоповича.Граматична обробка літературної мови. Перші українські граматики і словники.	2
8.	.Мова полемічної літератури XVI – початку XVII ст.Мова творів Івана Вишенського.Мова богословсько-дидактичних віршів.Панегірики. Інші жанри.	2
9.	.Мова гетьманських, полкових і сотенних канцелярій..Воз'єднання України з Росією і початок лінгвоциду української мови в Російській державі..Мова	2

	козацьких літописів. Мова художньої літератури (XIV- XVII ст.): Особливості мови шкільних драм, різдвяних і великодніх віршів, інтермедій. Вірші Івана Некрашевича. Мовотворчість Григорія Сковороди.	
10.	.Роль південно-східного наріччя і зокрема наддніпрянських говірок у формуванні нової української літературної мови. Мовотворчість Івана Котляревського. Боротьба за літературну мову на народній основі в Галичині ("Русалка Дністрова"). Мовотворчість поетів - романтиків. Українська публіцистична проза. Граматика малоросійського нареччя" О.Павловського. Правописні системи української мови в XIX ст. і полеміка навколо них.	2
11.	.Джерела мовотворчості Т.Г.Шевченка. Багатство мовних засобів творів Т.Г.Шевченка. Роль Т.Г. Шевченка в історії української літературної мови.	2
12.	.Початки нової філософії літературної мови у мовознавчих поглядах і науковій діяльності Михайла Драгоманова. П.Куліш в історії української літературної мови. Мовні дискусії другої половини XIX – поч. XX ст.	2
13.	.Роль І.Нечуя-Левицького в історії української літературної мови. Панас Мирний про історію літературної мови і шляхи розвитку української літературної мови. Мовні позиції та мовотворча діяльність Б.Грінченка. Боротьба Івана Франка за єдину українську літературну мову. Значення мовотворчості Лесі Українки для розвитку української літературної мови.	2
14.	.Українська мова в науковій і художній творчості Михайла Грушевського. Агатангел Кримський як історик української літературної мови. Іван Огієнко як історик української мови.	2
15.	Особливості функціонування української літературної мови в УНР та в умовах перебування України в складі СРСР часів українізації, сталінських репресій та голодомору, хрущовської "відлиги", брежневського "застою" та горбачовської "перебудови". Найважливіші граматики української мови та лексикографічні праці цієї доби. Українська мова в умовах незалежності України та відновлення її державності.	2
	Тематика семінарських занять та розподіл за годинами	
1.	. Мовна ситуація в літературно-писемній сфері Київської Русі: функціонування двох типів літературно-писемної мови — церковнослов'янської на старослов'янській (південнослов'янській, староболгарській) основі і давньоруської писемної мови на народній основі; їх походження особливості структури, поділ сфер обслуговування, взаємовпливи та їх результати.	2

2.	Зальна характеристика книжно-літературної мови на старослов'янській (староболгарській) основі - церковнослов'янської; її словниковий склад, наукова, філософська і церковна термінологія тощо: Особливості мови перекладної канонічної та наукової літератури ("Остромирове євангеліє). Особливості словникового складу давньоруської писемної мови на народній основі, представленої зразками давньокиївської юридично-ділової писемності). Особливості руської мови актових городських і земських книг ("Руська правда").	2
3.	1. Історичні умови розвитку української літературної мови другої половини XIV - першої половини XVI ст. та мовна ситуація в літературно-писемній сфері України цієї доби. Особливості функціонування <i>руської</i> літературно-писемної мови в Литовському князівстві.). Особливості руської мови актових городських і земських книг	2
4.	. Історичні умови розвитку української літературної мови другої половини XVI - кінця XVII ст. Наслідки другого південнослов'янського впливу в мовній сфері цього періоду. Мовна ситуація в Україні XVI ст. Загальна характеристика літературно-книжної мови на народній основі - <i>староукраїнської</i> , так званої <i>простой</i> мови:	2
5.	. Історичні передумови зародження української граматичної думки та початків лексикографічного опрацювання старої української літературно-писемної мови. Поява і поширення друкарства в Україні. Братський рух в Україні. Заснування шкіл вищого типу. Мовна концепція Києво-Могилянської академії	2
6.	. Історичні умови формування нової української літературної мови на народно розмовній основі. Особливості функціонування української літературної мови цього періоду. Роль Івана Котляревського у становленні нової української літературної мови. Джерела мови "Енеїди" Івана Котляревського. Традиції новаторство у використанні мовних засобів у "Енеїді".	2
7.	Роль Тараса Шевченка у становленні сучасної української літературної мови. Джерела мови творів Тараса Шевченка. Лексичне багатство Шевченкового "Кобзаря": «Грамматика малороссийского наречия» Олексія Павловського. Лексикографічні праці першої половини XIX ст.	2
1.	Тематика лабораторних занять та розподіл за годинами	2
2.	. Етапи виникнення української мови серед слов'янських (праіндоєвропейська, балтослов'янська і праслов'янська доба). Виникнення протоукраїнської (ранньоукраїнської) мови та формування окремих фонетико-граматичних, лексичних і словотвірних особливостей в її двох діалектах: південно-західному і північно-східному.	2

3.	Виникнення української літературної мови. Різні погляди, докази щодо походження письма і писемної мови українців (Олекса Горбач, Григорій Півторак, Юрій Шевельов, Іван Ющук, Іван Огієнко, Панталеймон Ковалів, Кость Німчинов, Василь Німчук, Іларіон Свенціцький, Степан Смаль-Стоцький та ін.).	2
4.	Доля українців після розпаду Київської Русі. Захоплення українських земель Литвою і Польщею. Утворення (XIV ст.) Молдавської держави, у складі якої опинилася Галичина й Буковина.	2
5.	Особливості мови українських грамот XIV – XV ст., близькість її до розмовного мовлення. Діалектні риси в мові грамот. Створення спільних варіантів ділових жанрів літературної мови (українсько-білоруського у Литовському князівстві на полісько-волинській основі), українсько-молдавського (на південно-західній та покутсько-наддністрянській основі) в Галичині й Буковині.	2
6.	. Мова українських грамот XIV – XV ст., близькість її до розмовної мови. Діалектні риси в мові грамот. Наявність у мові грамот архаїчних, книжних огласовок і форм поряд із огласовками й формами живої розмовної мови;	2
7.	Визвольна війна українського народу 1648 – 1654 рр. проти польського гніту; приєднання України до Росії; розвиток українськомовного ділового жанру в Гетьманщині, витіснення його польською мовою на Правобережжі, а російською мовою на Слобожанщині, а згодом і в Гетьманщині	2
8.	. Києво-Могилянська академія як найважливіший осередок давньої української літератури і літературної мови на Лівобережній Україні другої половини XVII ст. і першої половини XVIII ст. (мова ділової, церковно-ораторської, історично-наукової, мемуарної та художньої літератури різних жанрів, оригінальної і перекладної тощо). Просвітницько-риторична діяльність Феофана Прокоповича, пов'язане з нею збагачення лексики давньої української літературної мови і прагнення до унормування граматики	2

Плани лекційних занять і рекомендована література

Тема	Рекомендована література
<p>1. Предмет, завдання і значення курсу історії української літературної мови.</p> <p>2. Зв'язок курсу з іншими науковими дисциплінами.</p> <p>3. Зміст поняття “літературна мова” на різних етапах розвитку мови.</p> <p>4. Українська літературна мова в її відношенні до української загальнонародної мови, її місцевих діалектів та інших її відгалужень на різних історичних етапах розвитку.</p> <p>5. Основні джерела вивчення історії української</p>	<p>1. Бабич Н.Д. Історія української літературної мови. Практикум. – Львів, 1993.</p> <p>2. Курс історії української літературної мови. (за ред. І.К. Білодіда). – Т. 1. – К., 1958; - Т. 2, 1961.</p> <p>3. Мацько Л., Христенко В. Історія української літературної мови // Дивослово. - №10. – 2002. – С. 53-60</p> <p>4. Мацько Л.І. Початки української літературної мови. // Культура слова. –</p>

літературної мови.	<p>2001. - №57.</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Огієнко І. Історія української літературної мови. – К., 1995. 6. Плющ П.П. Історія української літературної мови – К., 1971. 7. Шевчук В. Мова і витворення культурних та духовних цінностей // Дивослово. - №3. – 1996. – С. 7-10
<p>Тема 2. Дискусійні питання періодизації. Критерії періодизації. Питання про історичну спадщину і про походження української мови .Роль художньої літератури у розвитку літературної мови, формуванні її норм. Питання про походження письма у східних слов'ян</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бабич Н.Д. Історія української літературної мови. Практикум. – Львів, 1993. 2. Курс історії української літературної мови. (за ред. І.К. Білодіда). – Т. 1. – К., 1958; - Т. 2, 1961 3. Огієнко І. Історія української літературної мови. – К., 1995. 4.Плющ П.П. Історія української літературної мови – К., 1971 5. Русанівський В.М. Історія української літературної мови. – К., 2001.
<p>Тема 3. IX-XI ст.(протоукраїнський період), середина XI — кінець XIV ст.(давньоукраїнський період), початок XV — середина XVI ст.(ранньосередньоукраїнський період) ,кінець XVI — початок XVIII ст.(середньоукраїнський період), XVIII ст.(пізньосередньоукраїнський період).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Півторак Г. Походження українського народу та української мови // Урок української. – 2001. - № 1. 2. Ткаченко О. Шляхи мовного самоствердження і становище української мови/Українська мова — 2005.- №1.-С.3-17. 3. Ткачук О. Деякі аспекти проблеми походження української мови // Дивослово. – 1998. - № 2. 4. Товкайло Т.Гіпотези походження мови // УЛМШ. – 2003. - № 6. 5. Ющук І. Про походження української мови // Дивослово. - №1. – 1995. – С. 5-9
<p>Тема 4. Фольклорні джерела мови “Слово о полку Ігоревім” .Лексика “Слово о полку Ігоревім”. Тропи і фігури у “Слові о полку Ігоревім”</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бабич Н.Д. Історія української літературної мови. Практикум. – Львів, 1993.. 2. Історія української мови: хрестоматія / Упор. С.Я.Єрмоленко, А.К. Мойсеєнко. – К.: Либідь, 1996. – 288 с. 3. Конобродська В.Л. Історія

	української літературної мови. Практичні заняття. Навчальний посібник. – Житомир. – 2002. – 200 с.
Тема 5. Історична доля українських земель після розпаду Київської Русі. Два варіанти української літературної мови XIV-XVI ст. Ділове українське письмо. Мова українських грамот. Функція церковнослов'янської мови.	1.Бабич Н.Д. Історія української літературної мови. Практикум. – Львів, 1993.. 2.Огієнко І. Історія української літературної мови. – К., 1995. 3.Плющ П.П. Історія української літературної мови – К., 1971. 4.Русанівський В.М. Історія української літературної мови. – К., 2001.
Тема 6. Слов'янська, проста літературні мови і розмовна народна мова, їх взаємозв'язок і взаємодія. .Роль ділового і наукового жанрів. Переклади богослужбних книг простою мовою.. Мова українських літописів XVII ст. .Жива мова городських і ратушних книг.	1. Курс історії української літературної мови. (за ред. І.К. Білодіда). – Т. 1. – К., 1958; - Т. 2, 1961. 2. Огієнко І. Історія української літературної мови. – К., 1995. 3. Плющ П.П. Історія української літературної мови – К., 1971. 4. Русанівський В.М. Історія української літературної мови. – К., 2001.
Тема 7. Початки і розвиток друкарства в Україні. Львівське братство. Острозька академія. Києво-Могилянська академія як центр освіти, культури, духовності, українського народу. .Мовотворча діяльність Феофана Прокоповича. Грамотична обробка літературної мови. Перші українські граматики і словники.	1.Бабич Н.Д. Історія української літературної мови. Практикум. – Львів, 1993.. 2.Огієнко І. Історія української літературної мови. – К., 1995. 3.Плющ П.П. Історія української літературної мови – К., 1971. 4.Русанівський В.М. Історія української літературної мови. – К., 2001.
Тема 8 Мова полемічної літератури XVI – початку XVII ст. Мова творів Івана Вишенського. Мова богословсько-дидактичних віршів. Панегірики. Інші жанри	1. Курс історії української літературної мови. (за ред. І.К. Білодіда). – Т. 1. – К., 1958; - Т. 2, 1961. 2. Огієнко І. Історія української літературної мови. – К., 1995. 3. Плющ П.П. Історія української літературної мови – К., 1971. 4. Русанівський В.М. Історія української літературної мови. – К., 2001.

Плани семінарських занять і рекомендована література

Тема	Рекомендована література
<p>Тема 1. . Мовна ситуація в літературно-писемній сфері Київської Русі: функціонування двох типів літературно-писемної мови — <i>церковнослов'янської</i> на старослов'янській (південнослов'янській, староболгарській) основі і <i>давньоруської</i> писемної мови на народній основі; їх походження, особливості структури, поділ сфер обслуговування, взаємовпливи та їх результати.</p>	<p>Огієнко І. Історія української літературної мови. – К., 1995.</p> <p>Плющ П.П. Історія української літературної мови – К., 1971.</p> <p>Русанівський В.М. Історія української літературної мови. – К., 2001.</p>
<p>Тема 2. Зальна характеристика книжно-літературної мови на старослов'янській (староболгарській) основі - церковнослов'янської; її словниковий склад, наукова, філософська і церковна термінологія тощо: Особливості мови перекладної канонічної та наукової літератури ("Остромирове євангеліє). Особливості словникового складу давньоруської писемної мови на народній основі, представленої зразками давньокиївської юридично-ділової писемності). Особливості руської мови актових городських і земських книг ("Руська правда").</p>	<p>– М., Мацько Л., Христенко В. Історія української літературної мови // Дивослово. - №10. – 2002. – С. 53-60 Мацько Л.І.Початки української літературної мови.// Культура слова. – 2001. - №57.</p>
<p>Тема 3. Історичні умови розвитку української літературної мови другої половини XIV - першої половини XVI ст. та мовна ситуація в літературно-писемній сфері України цієї доби. Особливості функціонування <i>руської</i> літературно-писемної мови в Литовському князівстві.). Особливості руської мови актових городських і земських книг</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історія української мови: хрестоматія / Упор. С.Я.Єрмоленко, А.К. Мойсеєнко. – К.: Либідь, 1996. – 288 с. 2. Конобродська В.Л. Історія української літературної мови. Практичні заняття. Навчальний посібник. – Житомир. – 2002. – 200 с. 3. Курс історії української літературної мови. (за ред. І.К. Білодіда). – Т. 1. – К., 1958; - Т. 2, 1961. 4. Огієнко І. Історія української літературної мови. – К., 1995. 5. Плющ П.П. Історія української літературної мови – К., 1971. 6. Русанівський В.М. Історія української літературної мови. – К., 2001.
<p>Тема 4. . Історичні умови розвитку української літературної мови другої половини XVI - кінця XVII ст. Наслідки другого південнослов'янського впливу в мовній сфері цього періоду. Мовна ситуація в Україні XVI ст. Загальна характеристика літературно-книжної мови на народній основі - <i>староукраїнської</i>, так званої <i>простой</i> мови:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Радевич-Винницький Я. К. Україна: від мови до нації. – Дрогобич, 1996. Історія української мови: хрестоматія / Упор. С.Я.Єрмоленко, А.К. Мойсеєнко. – К.: Либідь, 1996. – 288 с. 2. Конобродська В.Л. Історія української літературної мови. Практичні заняття. Навчальний посібник. – Житомир. – 2002. – 200 с. 3. Курс історії української літературної

	<p>мови. (за ред. І.К. Білодіда). – Т. 1. – К., 1958; - Т. 2, 1961.</p> <ol style="list-style-type: none"> Огієнко І. Історія української літературної мови. – К., 1995. Плющ П.П. Історія української літературної мови – К., 1971. Русанівський В.М. Історія української літературної мови. – К., 2001.
<p>Тема 5. Історичні передумови зародження української граматичної думки та початків лексикографічного опрацювання старої української літературно-писемної мови. Поява і поширення друкарства в Україні. Братський рух в Україні. Заснування шкіл вищого типу. Мовна концепція Києво-Могилянської академії</p>	<ol style="list-style-type: none"> Огієнко І. Історія української літературної мови. – К., 1995. Плющ П.П. Історія української літературної мови – К., 1971. Русанівський В.М. Історія української літературної мови. – К., 2001.
<p>Тема 6. . Історичні умови формування нової української літературної мови на народно розмовній основі. Особливості функціонування української літературної мови цього періоду. Роль Івана Котляревського у становленні нової української літературної мови. Джерела мови "Енеїди" Івана Котляревського. Традиції новаторство у використанні мовних засобів у "Енеїди".</p>	<ol style="list-style-type: none"> Бабич Н.Д. Історія української літературної мови. Практикум. – Львів, 1993.. Огієнко І. Історія української літературної мови. – К., 1995. Плющ П.П. Історія української літературної мови – К., 1971. Русанівський В.М. Історія української літературної мови. – К., 2001.
<p>Тема 7. Роль Тараса Шевченка у становленні сучасної української літературної мови. Джерела мови творів Тараса Шевченка. Лексичне багатство Шевченкового "Кобзаря": «Граматика малоросійського наречія» Олексія Павловського. Лексикографічні праці першої половини XIX ст.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Ващенко В.С. Народні образні слова у поезіях Т.Г. Шевченка // Мовознавство. - 1985. - №2. – С. 33-37. Русанівський В. Історична лексика в поезії Т.Шевченка//Мовознавство.-1991.-№4. Смаль-Стоцький С. Українська літературна мова//Мовознавство.-1994.-№4-5 Ткаченко О.Б. Шевченко і мова//Мовознавство.-1989.-№4

Плани лабораторних занять і рекомендована література

Тема	Рекомендована література
------	--------------------------

<p>Тема 1.</p> <p>.Етапи виникнення української мови серед слов'янських (праіндоєвропейська, балтослов'янська і праслов'янська доба).</p> <p>Виникнення протоукраїнської (ранньоукраїнської) мови та формування окремих фонетико-граматичних, лексичних і словотвірних особливостей в її двох діалектах: південно-західному і північно-східному.</p>	<p>1. .</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Жовтобрюх М.А. Староукраїнські грамоти як пам'ятки української мови // Мовознавство. – 1978. – №4. 2. Кудрицький С.М. Іван Ужєвич - український граматист XVII ст. і його праця // Мовознавство. - 1970. - № 1.2 С. 35-48. 3. Матвієнко А. Пересопницьке Євангеліє — видатна пам'ятка українського відродження ХУІ ст.-Дивослово.-№ 5.- 2004. 4. Мацько Л., Христенюк В. Історія української літературної мови // Дивослово. - №10. – 2002. – С. 53-60 5. Німчук В.В. М.Смотрицький - теоретик і дослідник церковнослов'янської мови // Мовознавство. - 1979. - № 6." С. 20-28. 6. Півторак Г.П. Державна мова у Великому князівстві литовському і проблема розмежування українських і білоруських писемних пам'яток//Мовознавство.-2005.- №3-4. 7. Українська мова. Енциклопедія. - К., 2000. - Статті "Староукраїнська літературна мова", "Грамоти", Другий південнослов'янський вплив", "Крехівський Апостол", "Літописи", "Персопницьке євангеліє".
<p>Тема 2.</p> <p>Виникнення української літературної мови.Різні погляди, докази щодо походження письма і писемної мови українців (Олекса Горбач, Григорій Півторак, Юрій Шевельов, Іван Ющук, Іван Огієнко, Панталеймон Ковалів, Кость Німчинов, Василь Німчук, Іларіон Свенціцький, Степан Смаль-Стоцький та ін.).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Єрмоленко С. Про походження української мови//Урок української.- 2002.-№1.-С.28-32 2. Німчук В. Періодизація як напрямок дослідження генези та історії української літературної мови // Мовознавство. - 1997. - № 6.; 1998 - № 1. 3. Півторак Г. Виникнення писемності у східних слов'ян за сучасними науковими даними. // Мовознавство – 1985. - № 5. 4. Півторак Г. Походження українського народу та української мови // Урок української. – 2001. - № 1. 5. Ткаченко О. Шляхи мовного самоствердження і становище української мови/Українська мова — 2005.- №1.-С.3-17. 6. Ткачук О. Деякі аспекти проблеми походження української мови // Дивослово. – 1998. - № 2. 7. Товкайло Т.Г іпозези походження мови // УЛМШ. – 2003. - № 6. 8. Ющук І. Про походження української мови // Дивослово. - №1. – 1995. – С.5 9
<p>Тема 3. Доля українців після розпаду Київської Русі. Захоплення українських земель Литвою і</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1 української мови/Українська мова —2005.- №1.-С.3- 2 Мацько Л., Христенюк В. Історія

<p>Польщею. Утворення (XIV ст.) Молдавської держави, у складі якої опинилася Галичина й Буковина.</p>	<p>української літературної мови // Ткаченко О. Шляхи мовного самоствердження і становище Дивослово. - №10. – 2002. – С. 53-60</p>
<p>Тема 4 Особливості мови українських грамот XIV – XV ст., близькість її до розмовного мовлення. Діалектні риси в мові грамот. Створення спільних варіантів ділових жанрів літературної мови (українсько-білоруського у Литовському князівстві на полісько-волинській основі), українсько-молдавського (на південно-західній та покутсько-наддністрянській основі) в Галичині й Буковині.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Півторак Г.П. Державна мова у Великому князівстві литовському і проблема розмежування українських і білоруських писемних пам'яток//Мовознавство.-2005.- №3-4. 2. Українська мова. Енциклопедія. - К., 2000. - Статті "Староукраїнська літературна мова", "Грамоти", Другий південнослов'янський вплив", "Крехівський Апостол", "Літописи", "Персопницьке євангеліє".
<p>Тема 5. Мова українських грамот XIV – XV ст., близькість її до розмовної мови. Діалектні риси в мові грамот. Наявність у мові грамот архаїчних, книжних огласовок і форм поряд із огласовками й формами живої розмовної мови.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історія української мови: хрестоматія / Упор. С.Я.Єрмоленко, А.К. Мойсеєнко. – К.: Либідь, 1996. – 288 с. 2. Конобродська В.Л. Історія української літературної мови. Практичні заняття. Навчальний посібник. – Житомир. – 2002. – 200 с. 3. Курс історії української літературної мови. (за ред. І.К. Білодіда). – Т. 1. – К., 1958; - Т. 2, 1961. 4. Огієнко І. Історія української літературної мови. – К., 1995. 5. Плющ П.П. Історія української літературної мови – К., 1971. 6. Русанівський В.М. Історія української літературної мови. – К., 2001.
<p>Тема 6. Визвольна війна українського народу 1648 – 1654 рр. проти польського гніту; приєднання України до Росії; розвиток українськомовного ділового жанру в Гетьманщині, витіснення його польською мовою на Правобережжі, а російською мовою на Слобожанщині, а згодом і в Гетьманщині</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кудрицький Є.М. Іван Ужєвич - український граматист XVII ст. і його праця // Мовознавство. 1970. - № 1. – С.35-48. 2. Німчук В.В. Словник П.Беринди та його місце в історії лексикографії (До 350-річчя виходу в світ «Лексикона»)// Мовознавство. -1977. - № 2. – С. 24-36.

<p>Тема 8 Мова полемічної літератури XVI – початку XVII ст. Мова творів Івана Вишенського. Мова богословсько-дидактичних віршів. Панегірики. Інші жанри</p>	<p>1. Курс історії української літературної мови. (за ред. І.К. Білодіда). – Т. 1. – К., 1958; - Т. 2, 1961. 2. Огієнко І. Історія української літературної мови. – К., 1995. 3. Плющ П.П. Історія української літературної мови – К., 1971. 4. Русанівський В.М. Історія української літературної мови. – К., 2001.</p>
--	--

Activități de lucru individual

№	Тематика індивідуальної роботи та розподіл за годинами	Години	Література
1.	1. Доля українців після розпаду Київської Русі. Захоплення українських земель Литвою і Польщею. Утворення (XIVст.) Молдавської держави, у складі якої опинилися Галичина й Буковина.	6	1. Гнатюк ою писав Григорій Сковорода?// Дивослово.-2006.-№3.- С.44
2.	2. Літературні мови XIV-перша пол.XVст. Слов'яноруська (церковнослов'янська) і руська (українська ділова) мови, їхні функції. Ствердження державності „русської” мови у другому виданні „Литовського статуту”. „Судебник” Казимира Ягайловича (1468).	4	2. Державна програма розвитку української та інших національних мов на Україні// УМЛШ.- 1991.-№6.
3.	Особливості мови українських грамот XIV-XVст., близькість її до розмовного мовлення. Діалектні риси в мові грамот. Створення спільних варіантів ділових жанрів літературної мови (українсько-білоруського в Литовському князівстві на польсько-волинській основі), українсько-молдавського (на південно-західній та покутсько-наддністрянській основі) в Галичині й Буковині.	4	3. Задорожний В. Як треба читати тексти кирилівського письма// Диво слово.-2004.-№2.
4.	Переклади простою мовою богослужбних книг: Пересопницьке Євангеліє (1556-1561), Крехівський Апостол (1560). Зв'язок цих перекладів з чеськими та польськими перекладами. Відображення в перекладах живої народної мови. Виникнення друкарства в Україні. Перші друковані праці: „Євангеліє учительное” (1559), Острозька Біблія (1580-1581). Значення друкованих видань для уніфікації мови.	4	4. Закон про мови в УРСР. – К., 1991 5. Києво-Могилянська академія XVII-XVIII ст. в іменах.- К., 2001.
5.	Полонізми й латинізми в тогочасній українській літературній мові, наслідування стилістичних прийомів польсько-латинських зразків. Взаємовпливи української й польської мов унаслідок контактів українського і польського народів.	4	6. Коломієць Н.П. Семантико-стилістичні функції фразеологічних синонімів у поезіях Т.Шевченка// Мовознавство.-1992.-№2.
6.	Спроба Івана Ужєвича скласти граматику ділової української мови на південно-західній українській основі (рукописна „Грамматика словенская” (1643,1645), популяризація і зміцнення позицій української літературно-писемної мови.	4	7. Матвієнко А. Пересопницьке Євангеліє — видатна пам'ятка українського відродження XVII ст.- Дивослово.-№5.-2004.
7.	Лексикографічні описи церковнослов'янської мови з українськими тлумаченнями („Лексис...” Лаврентія Зизанія(1596), „Лексисъ съ толкованієм словенскихъ мовъ просто” невідомого автора,	8	

	„Лексыконъ словеноросский..” Памва Беринди (1627), „ Синоныма славенороська” (XVIIст.); латино-слов'янські словники (Є.Славинецького, А.Корецького- Сатановського (бл. 1642).		8.Мацько Л., Христенко В. Історія української літературної мови // Диво слово. - №10. – 2002. – С. 53-60 9.Миронова Г.М. Енеїда Котляревського як джерело лінгвокраїнознавчих відомостей//УМЛШ .-1989.-№7. 10.Наконечний Н.Ф. Квітка-Основ'яненко і розвиток національної літературної мови//Мовознавство.-1990.-№4.-с.63-69. 11.Німчук В. Початки літературних мов Київської Русі // Мовознавство. - №2. – 1982. – С. 32-35 12.Огієнко І. Історія української літературної мови.- К., 1995. 13.Панько Т.І. До проблеми формування уніфікації української мови//Мовознавство.-1990.-№1.-С.8-17. 14.Передрієнко В. Формування української літературної мови ХУІІІ ст.(на народній основі).- К., 1979. 15.Пилинський М.М. Із спостереження над мовою і стилем «Енеїди» І.П.Котляревського/ /Мовознавство.- 1988.-№5.-С.25.
8.	Мова художньої літератури кінця XVI – першої половини XVIIст.: панегіричні й богословсько-дидактичні вірші (зразок перших – „Виршъ на жалосный погребъ...Петра Конашевича Сагайдачного” Касіяна Саковича, приклад других – „Перло многощное” Кирила Транквіліона Ставровецького); драма великоднього циклу „Слово о збуренню пекла”, інтермедії до духовної драми Я.Гаватовича. Пісня про воєводу Стефана „Дунаю, Дунаю, чому смутен течеш” у „Чеській граматиці” Яна Богослова (складена до 1671року) як перша фіксація української поетичної народнописанної мови та проникнення її в літературу.	10	
9.	Стилістична строкатість літературної мови XVIIст. – першої половини XVIII ст. Відсутність твердих усталених норм у межах окремих типів мови. Реформа алфавіту і графіки Петра І. Значення її для розмежування церковної і світської літератури та для демократизації літературних мов – української, російської, білоруської. Збереження (в обмеженому вжитку) кириличної графіки в Галичині, на Буковині й Закарпатській Україні.	8	
10.	Кієво- Могілянська академія як найважливіший осередок української літератури й літературної мови на Лівобережній Україні другої половини XVIIст. і першої половини XVIII ст. (мова ділової, церковно-ораторської, історично-наукової, мемуарної та художньої літератури різних жанрів, оригінальної й перекладної тощо). Просвітницько-риторична діяльність Феофана Прокоповича, пов'язане з нею збагачення лексики давньої української літературної мови і прагнення до унормування граматики. Посилення польського впливу на українську літературну мову і переслідування українського письменства на Правобережній Україні, що лишилася під владою Польщі.	4	
11.	Мовні дискусії про становище, стан і шляхи розвитку української літературної мови, про єдину соборну українську мову для українців усіх регіонів. Історико-етнографічні, романтичні та позитивістські, прагматичні погляди на українську мову та її перспективи. Роль І.Нечуя-Левицького в історії української літературної мови.	4	
12.	Панас Мирний про історію літературної мови і шляхи розвитку української літературної мови. Мовні позиції та мовотворча діяльність Бориса Грінченка. Боротьба Івана Франка за єдину українську літературну мову. Значення мовотворчості Лесі Українки для розвитку української літературної мови. Михайло Старицький, Михайло Коцюбинський, Олена Пчілка про стан і майбутнє єдиної української мови. Українська мова в науковій і художній діяльності Михайла Грушевського. Агатангел Кримський як історик української літературної мови. Праці Івана Огієнка з історії української літературної мови.	8	

Evaluate

Поточний контроль успішності здійснюється у формі незначних за обсягом тестових завдань, контрольних робіт за окремими темами, рефератів, а також проведення колоквиумів. Форма підсумкового оцінювання – іспит, який включає письмову контрольну роботу та усну відповідь на теоретичне питання, а також розкриття 3-5 термінів (знання термінологічного словничка).

Приклади питань до іспиту з курсу «Історія української літературної мови»

1. Предмет, завдання і значення курсу історії української мови. Зв'язок його
2. з іншими науковими дисциплінами, зокрема з історичною граматикую.
3. Українська мова в колі слов'янських. Українська літературна мова як одна з Предмет, завдання і значення курсу історії української мови. Зв'язок його найдавніших форм культури українського народу.
4. Джерела вивчення історії української літературної мови.
5. Гіпотези походження української мови.
6. Поняття про норми української літературної мови. Їх формування на різних етапах ІУМ.
7. Періодизація історії української літературної мови.
8. Традиційні та нові концепції щодо основи літературно-писемної мови Київської Русі.
9. . Питання про початок письменності у східних слов'ян.
10. Сфера поширення старослов'янської мови в Давній Русі.
11. Мова ділових пам'яток Київської Русі.
12. Мовно-стильові особливості світських оригінальних пам'яток Київської Русі.
13. Доля населення України під владою Литви та Польщі. Літературна "руська" мова в Литовській державі.
14. Мова українських грамот XIV-XVI століть.
15. Сфери вживання слов'яно-руської мови. Спроби перекладу церковних книг "простою мовою" /Пересопницьке євангеліє/.
16. Піднесення української книжності та літературної мови в Україні періоду XVI – першої половини XVII століть.
17. Поява, розвиток і поширення друкарства. Діяльність І.Федорова.
18. Мовно-стильові особливості полемічної літератури. Мова і стиль І.Вишенського.
19. Києво-Могилянська академія – найважливіший осередок освіти, давньої української мови та літератури.
20. Сфери вживання української народно-розмовної мови кінця XVI-XVII ст. Мовні засоби дум, історичних пісень, інтермедій до шкільних драм.
21. Мовні особливості ділової мови та історико-мемуарної прози XVIII ст.
22. Перші граматичні праці XVI-XVII ст. /граматики М.Старицького, І.Ужєвича/.
23. Спроби лексикографічної нормалізації української мови в XVI-XVII ст.
24. Мовні засоби барокової поезії. Творчість І.Величковського.
25. Специфічні умови й суперечливий характер розвитку літературної мови у другій половині XVIII ст.
26. Відображення теорії "трьох штилів" М.В.Ломоносова в творчості І.Некрасевича, Г.Сковороди.
27. Два типи давньої української літературної мови в XIV – першій половині XVIII ст.
28. Стилістична строкатість української літературної мови в XVII-XVIII ст. Мова релігійно-моралізаторської літератури.
29. Формування національної літературної мови, побудованої на живомовній загальнонародній основі XIX ст.
30. Народномовна основа творів І.П.Котляревського. Роль Котляревського у становленні нової української літературної мови.
31. Розвиток української літературної мови від Котляревського до Шевченка. Спроби створення "серйозного" стилю.
32. Правописні системи української мови.
33. Перші спроби української публіцистики.
34. Мовні засоби поетів-романтиків кінця XVIII - початку XIX ст.
35. Розвиток філологічної думки у XIX ст. ("ГраMATика малоросійського наречія" О.Павловського).
36. Особливості розвитку літературної мови в XIX ст. в Західній Україні.
37. Роль Т.Г.Шевченка в історії української літературної мови.
38. Стилістичне багатство мови Т.Г.Шевченка.
39. Роль М.Коцюбинського, Л.Українки, І.Франка в розвитку української літературної мови.
40. Історичні умови розвитку української літературної мови кінця XIX – поч. XX ст.
41. Найважливіші граматики XIX ст.
42. Відображення розвитку української літературної мови в художній літературі кінця XIX – поч. XX ст.

Тематика рефератів

1. Роль І.Котляревського у становленні нової української літературної мови.
2. Мовотворчість Т.Шевченка
3. Роль Т.Шевченка в історії нової української літературної мови
4. Лінгвоцид української мови (основні етапи)
5. Значення «Русалки Дністрової» для розвитку нової української літературної мови
6. Боротьба І.Франка за єдину українську літературну мову
7. П.Куліш в історії української літературної мови
8. М.Драгоманов про українську мову
9. Граматики і словники української мови ХІХ ст.
10. Словник української мови Б.Грінченка
11. Українська мова в науковій діяльності Ю.Шевельова
12. Українська мова в науковій діяльності І.Огієнка
13. Мовна ситуація в Україні
14. Закон про мови
15. Правова основа державності української мови
16. Мовностилістичні особливості творчості письменників ХХ ст. /О.Гончар, Г.Тютюнник, М.Стельмах, П.Загребельний, Л.Костенко та ін./.

17. Приклад екзаменаційного тестування з курсу «Історія мови»

Приклад 1:

1. Критерії періодизації історії української літературної мови.
2. Вироблення й удосконалення правописних, граматичних і лексичних норм української літературної мови на різних етапах її розвитку.
3. Джерела вивчення історії української літературної мови.
4. Виникнення української мови серед інших слов'янських мов.

Приклад 2:

1. Уживання староукраїнської літературної мови у світському письменстві в різноманітних сферах (багатство стилів і жанрів).
2. Взаємодія і взаємовплив староукраїнської й церковнослов'янської мов.
3. Становлення й закріплення рис живої української мови у староукраїнській літературній мові на народній основі (характеристика мовних особливостей пам'яток різних стилів і жанрів).
4. Переклади простою мовою богослужбних книг.

Барем:

«10» - 48-47	«5» - 27-22
«9» - 46-42	«4» - 21-18
«8» - 41-38	«3» - 17-15
«7» - 37-32	«2» - 14-12
«6» - 31-28	«1» - 11-9

Resurse informaționale ale cursului Bibliografie

Obligatorie:

1. Бабич Н. Історія української літературної мови: Практикум. – Л., 1993. – 205 с.
2. Бевзенко С.П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови: Навчальний посібник.-К.: Вища школа, 1991.-231 с.
3. Білодід І. Києво-Могилянська академія і розвиток східнослов'янських літературних мов у ХУІ-ХУІІІ ст.-К., 1973.
4. Гнатюк Л. То якою ж мовою писав Григорій Сковорода?//Дивослово.-2006.-№3.-С.44
5. Державна програма розвитку української та інших національних мов на Україні//УМЛШ.-1991.-№6.
6. Задорожний В. Як треба читати тексти кирилітського письма//Диво слово.-2004.-№2.
7. Закон про мови в УРСР. – К., 1991
8. Києво-Могилянська академія ХУІІ-ХУІІІ ст. в іменах.-К., 2001.
9. Коломієць Н.П. Семантико-стилістичні функції фразеологічних синонімів у поезіях Т.Шевченка//Мовознавство.-1992.-№2.
10. Матвієнко А. Пересопницьке Євангеліє — видатна пам'ятка українського відродження ХУІ ст.-Дивослово.-№ 5.-2004.
11. Мацько Л., Христенко В. Історія української літературної мови // Диво слово. - №10. – 2002. – С. 53-60
12. Русанівський В. Історія української літературної мови.-К., 2001.

Opțională:

- 1.Миронова Г.М. Енеїда Котляревського як джерело лінгвокраїнознавчих відомостей//УМЛШ.-1989.-№7.
- 2.Наконечний Н.Ф. Квітка-Основ'яненко і розвиток національної літературної мови//Мовознавство.-1990.-№4.-с.63-69.
- 3.Німчук В. Початки літературних мов Київської Русі // Мовознавство. - №2. – 1982. – С. 32-35
- 4.Огієнко І. Історія української літературної мови.-К., 1995.
- 5.Панько Т.І. До проблеми формування уніфікації української мови//Мовознавство.-1990.-№1.-С.8-17.
- 6.Передрієнко В. Формування української літературної мови ХУІІІ ст.(на народній основі).-К., 1979.
- 7.Пилинський М.М. Із спостереження над мовою і стилем «Енеїди» І.П.Котляревського//Мовознавство.-1988.-№5.-С.25.
- 8.Півторак Г.П. Державна мова у Великому князівстві литовському і проблема розмежування українських і білоруських писемних пам'яток//Мовознавство.-2005.-№3-4.
- 9.Русанівський В. Історична лексика в поезії Т.Шевченка//Мовознавство.-1991.-№4.
- 10.Франко З.Т. Функціонування української мови в радянський період//Мовознавство.-1991.-№9.
- 11.Шевельов Ю. Українська мова в І половині ХХ ст. (1990-1941): стан і статус.-Чернівці, 1998.-208 с.